

Årsberetninger fra Køge Arkiverne 2011

Køge Byhistoriske Arkiv

Sikring af kulturarven

Køge Fonden har hele 2011 fortsat haft et stærkt fokus på sikring af den lokale unikke kulturarv i Køge Byhistoriske Arkivs magasiner. I forbindelse med flytningen af arkivet til Vestergade 26 var det ikke muligt at flytte samlingen med, hvorfor arkivets magasin forblev på Torvet. Køge Fonden har i 2008 udarbejdet et projekt til etablering af nyt magasin i tilknytning til lokalerne i Vestergade 26, men det er indtil videre ikke lykkedes at skaffe kommunale midler til projektet. Vi har længe haft et stort ønske om også at kunne søge projektet finansieret via tilskud fra private fonde og lignende, men det har trukket ud, idet der har været en række forhold, som har skullet afklares forinden i en dialog med Køge Kommune. Det drejer sig blandt andet om spørgsmål som ejerforhold, byggegrund og bygherre. Forhåbentlig vil der inden længe finde en afklaring sted, således at processen kan gå videre.

Samtidig er der hele året blevet arbejdet med forskellige mulige løsningsmodeller for en sikring af samlingerne på kort sigt. Det har aldrig været optimalt at have magasin i en kælder, men efter det store skybrud i sommeren 2011 har vi været i dialog med kommunen om en midlertidig løsning på udfordringen, ligesom magasinet er søgt sikret bedst muligt under de nuværende forhold. Det er foregået i tæt samarbejde med Alm. Brand og Kulturudvalget. Byarkivet og fonden er taknemmelige over den anerkendelse af samlingernes store værdier, der ligger i dette samarbejde.

Formidling

Publikum

Arkivet lægger stor vægt på formidling, ikke mindst udvikling af nye formidlingsformer tilpasset moderne adfærdsmønstre. Vi ser ikke nødvendigvis vore brugere, og i mange tilfælde kan vi ikke opgøre antallet. Ikke desto mindre har de glæde af arkivernes tilbud.

Arkivet formidler i arkivets lokaler, modtager forespørgsler via telefon og e-mail, har besøgende på websitet og afholder foredrag og byvandring. På grund af beskedne lokaler, der ikke rummer mulighed for større udstillingsvirksomhed, foregår en stor del af arkivets formidling i det offentlige rum, i cyperspace, i foredragslokaler, på plejehjem, dagcentre, skoler m.m. Vi søger at række ud mod og komme brugerne i møde.

Der er fortsat fokus på digital formidling, der udvider antallet af brugere betragteligt. Selv om den digitale formidling er resultatet af en meget stor og vedvarende arbejdsindsats, er der tale om en smartere måde at nå ud til et stort publikum, der på den måde kan betjene sig selv. En øget digitalisering er derfor et svar på den udfordring, der ligger i at imødekomme en stigende efterspørgsel efter arkivernes ydelser i en tid, hvor der er pres på ressourcerne.

Den elektroniske læsesal giver øget adgang til arkivernes viden og samlinger uafhængigt af tid og sted. Der lægges hele tiden nyt materiale på arkivernes website www.koegearkiv.dk. Det er billeder, fortegnelser, historier, nyheder, film med mere. Arkiverne benytter youtube, slideshare og issuu. Der udsendes elektroniske nyhedsbreve.

I løbet af året er der tilføjet to hele år, 1960 og 1961, til Køgedatabasen, som er meget populær blandt brugerne. Desuden er der tilføjet nyt materiale til databasen over folketællinger. Alt sammen til selvbetjening og fornøjelse for mange. Arkiverne er i dialog med brugerne på facebook og twitter. Ligeledes via egen website samt websites, udarbejdet i forbindelse med samarbejdsprojekter.

Hit med Historien

I juni 2011 præsenterede Hit med Historien endnu en bog i serien. Projektet var nu nået til den femte bog, *Køge i Renæssancen 1500-1700*, skrevet af Thomas Meloni Rønn. Også denne gang foregik præsentationen i festlige rammer med deltagelse af børnekonsulenter og lærere fra Søndre Skole, forfatteren, projektgruppen og en lang række andre personer med interesse for historie, undervisning og kultur. Rammerne udgjordes af Køge Museums fine have, og vejret artede sig i dagens anledning. Der blev holdt taler, spillet og danset. Projektet udvikler materiale til undervisningsbrug og til almindelig fornøjelse for historisk interesserede borgere. Umiddelbart efter sommerferien blev der taget fat på arbejdet med den næste bog, som omhandler Køge i middelalderen.

Man kan få mere at vide om projektet på www.hitmedhistorien.dk Her findes også et stort antal billeder og andet materiale til hver del af projektet.

Tråden

Køge Arkiverne har et fint samarbejde med Køge Kyst og deltager i mange aktiviteter i Køge Kysts område. Det store projekt i 2011 var samarbejdet vedrørende Tråden, der er et stiforløb fra den gamle købstad, gennem byen og Søndre Havn til Søndre Mole. På Tråden blev der opstillet 18 store betonsteler som et led i etape 0 i byudviklingsprojektet Køge Kyst. Køge Arkiverne har udarbejdet tekst og billeder til den side af stelerne, hvor der fortælles om stedernes historie. Tematisk spiller historien om stedet sammen med historien om fremtiden, som kan studeres på den anden side af stelerne. Fremtidsvisionen er udarbejdet af Køge Kyst. Til at forbinde de to sider har Køge Kyst bedt kunstneren Kaj-Ulrich von Platen forsyne hver stele med en kunstnerisk udsmykning, der tager udgangspunkt i de fortalte historier.

Det har for Køge Arkiverne været en stor fornøjelse at være med i det spændende og morsomme projekt. Vi kan på denne måde bidrage til en spændende udvikling og vise arkivets samlinger frem i en udendørs udstilling, der har åbent døgnet rundt. Hver stele er desuden forsynet med en QR-kode, som leder brugerne ind på arkivernes hjemmeside, hvor der findes yderligere materiale. Både Birte Broch og Lars Kjær har stået i spidsen for mange guidede vandring på Tråden, ligesom rigtig mange mennesker har gået turen på egen hånd.

Kanonen i telefonen

Kulturudvalget bevilgede i 2011 tilskud til et meget spændende projekt, som vi har kaldt "Kanonen i telefonen". Der er tale om formidling af udvalgte punkter fra historiekanonens ud fra et lokalt perspektiv. Værktøjet er en smartphone, hvor eleven/brugeren via "Layar" på stedet modtager historiske informationer relateret til kanonen. Ruten gennem punkterne sætter eleven i stand til at løse en ordleg. Projektet har desuden oprettet et website www.kanonenitelefonen.dk med supplerende oplysninger samt en quiz. Projektet, der er nyskabende inden for sit felt, blev præsenteret i marts 2012 og har været omtalt med stor interesse også uden for lokalområdet. Sitet vil kunne udbygges med materiale, hvis de fornødne ressourcer er til stede.

Hjertesten i Tangmoseskoven

Køge Arkiverne har deltaget i dette projekt sammen med en lang række organisationer. Stien leder motionisten rundt i Tangmoseskoven, ud langs med skoven og rundt på Køge Marina. Der har været stor interesse for at prøve stien.

Kyndelmisse i Køge

Byarkivet deltog som altid i Kyndelmisse i Køge 2011. Der var åbent hus i arkivets lokaler, hvor man blandt andet kunne se film og lytte til nogle af de båndoptagelser, der er blevet digitaliseret.

Kjøge Mini-By rykkede ind på førstesalen, hvor der blev fortalt om minibyens arbejde. Arkivet arrangerede historisk skattejagt i gaderne, og et foredrag med den landskendte forfatter Maria Helleberg. Hun fortalte for et stort publikum om Anne Sophie Reventlow, der var Frederik IV's dronning og blandt andet ejer af Vallø Slot.

Køge Studier 2010

23. årgang af Køge Studier indeholdt to interessante artikler. Årsskriftets første artikel var skrevet af Bjørn Westerbeek Dahl og handlede om vejtransport og rejsemønstre i midten af 1600-tallet med Køge som udgangspunkt. Artiklen var især baseret på de såkaldte vognægtregnskaber, der fortæller om de kørsler, som Køge købstad havde pligt til at yde kongen, centraladministrationen og adskillige andre.

Den anden artikel var skrevet af Leif Lørring, der fortalte om en række husmandsudstyknings i den vestlige del af Køge Kommune. De blev analyseret som eksempler på generelle reformer og lovgivninger om husmandsbrugenes historie. Som altid indeholdt årsskriftet arkivernes årsberetninger samt en række relevante kontaktoplysninger.

Strandhytterne i Vallø Strandskov

I slutningen af året udkom Ole Søndergaards erindringer fra strandhytterne i Vallø Strandskov. I forbindelse med undersøgelsesarbejdet og udgivelsen har arkivet haft et fint samarbejde med Vallø Stift, der velvilligt stillede materiale til rådighed og finansierede publiceringen af den fine lille bog. Der var stor efterspørgsel efter bogen, der blev solgt fra boghandlerne og arkivet. Mange tak for det fine samarbejde til Ole Søndergaard og Vallø Stift.

Køgedatabasen

Den mest besøgte del af vores hjemmeside er Køgedatabasen. Her findes et væld af oplysninger om Køges historie, som man kan søge i via fritekstsøgning, emne og tid. Det er arkivets frivillige medarbejder Vagn Gulbrandsen, der varetager denne store opgave. Der er nu lagt oplysninger ind til og med 1961. Der er tale om forholdsvis kortfattede oplysninger, som kan udbygges gennem et besøg i arkivet.

Folketællinger

Gennem mange år har arkivets frivillige medarbejder Ole Søndergaard indtastet folketællinger fra Køge Købstad og Landdistrikt, således at der kan søges i dem på Dansk Demografisk Databases hjemmeside <http://www.ddd.dda.dk> De ligger på denne hjemmeside, fordi de indgår i et landsdækkende projekt, kildeindtastningsprojektet KIP, hvortil et stort antal personer leverer data. Senest er folketællingen for Køge Landdistrikt fra året 1855 lagt ind. Ole Søndergaard er nu i gang med folketællingen for Køge Købstad 1870. Arkivets frivillige medarbejder Jytte Sørensen yder en stor indsats som korrekturlæser på de indtastede data.

Kulturdetektiverne

Køge Arkiverne deltog i projektet *Kulturdetektiverne*, som blev løbet i gang i sidste halvdel af 2010. Projektet blev støttet økonomisk af Kulturregion København Syd, og det var Køge Museum, der stod for styringen og ledelsen. Deltagerne var Greve og Køge Museum samt lokalarkiverne i Greve, Solrød og Køge Kommune.

Det var et stort formidlingsprojekt over for skolerne i det nævnte område. Formålet var at formidle den lokale kulturarv til børn og styrke børns historiske og kulturelle bevidsthed. Projektet ønskede at inddrage børn i formidlingen gennem aktiv deltagelse. Eleverne udvalgte en konkret bygning eller et bestemt anlæg, som de herefter undersøgte særlig grundigt. Køge Arkiverne bidrog

med historisk viden og materiale, som eleverne kunne arbejde videre med i processen. Især de mange fine fotografier fra arkivernes samlinger har været til stor glæde for eleverne. I alt 12 klasser besøgte Køge Arkiverne, inden projektet blev afsluttet med en udstilling i juni 2011.

Kjøge Mini-By

Køge Byhistoriske Arkiv har altid haft et nært forhold til Kjøge Mini-By. Minibyens historikergruppe har lige siden minibyens etablering benyttet arkivets samlinger i stort omfang. Arkivleder Birte Broch havde den fornøjelse i 2009 at blive udnævnt til minibyens borgmester for et år, men blev af minibyen bedt om at fortsatte på posten endnu et år frem til maj 2011, hvor en ny borgmester blev udnævnt. Byarkivets medarbejdere er glade for at kunne bidrage til at udbrede kendskabet til minibyen.

Anden formidling

Arkiverne bidrager med materiale i forbindelse med talrige projekter, undersøgelser, opgaver m.m. i årets løb. For eksempel har Byarkivet i samarbejde med Teknisk Forvaltning stået for udarbejdelsen af en opdateret informationstavle i Lovparken, som fortæller kort om stedets historie. Ligeledes har Birte Broch gennemført mange byvandring og lignende, herunder to byvandring i anledning af Nordeas 175 års jubilæum. Jubilæet skyldes etableringen i 1836 af Køge og Omegns Sparekasse, der er en del af fusionen bag Nordea. Det kan også nævnes, at Birte Broch blev anmodet om at skyde den store julemærkemarch i gang fra Køge Gymnasium i december. Det var en meget positiv oplevelse.

Arkibas 4

Registreringsprogrammet Arkibas 4 er taget i brug på alle fire arkiver. Både de frivillige og ansatte medarbejdere har i årets løb foretaget et stort antal registreringer i systemet.

De ansatte medarbejdere har lagt mange ressourcer i at oplære og instruere arkivernes frivillige medarbejdere. Medarbejderne har gennemgået både interne og eksterne kurser i Arkibas 4. Alle deltager i den fælles udvikling af principper for registrering og indtastning.

I løbet af året er der skannet og tilknyttet et stort antal fotografier, og avisregistreringen er ved at blive omlagt. Både nyt og gammelt indføres i Arkibas 4, så der på et tidspunkt vil kunne søges i hele samlingen. Det vil tage mange år, før alt er omlagt, ligesom der hele tiden vil blive tilført nyt materiale til registrering gennem arkivernes fortløbende indsamling.

Fra indkomstjournalen

Ligesom i det øvrige Danmark er der i Køge et væld af foreninger, stiftet af aktive borgere ud fra et ønske om at fremme en bestemt sag. Alle disse foreningers virksomhed sætter sig spor i form af mødereferater, medlemslister, regnskaber, programmer og meget mere. Dette arkivmateriale er med til at fortælle historien om, hvilke værdier og aktiviteter, borgerne slutter op om. Nogle foreninger nedlægges og andre oprettes, og heldigvis husker mange foreninger løbende at aflevere materiale til arkiverne, så historien om forskellige tiders aktiviteter kan bevares og fortælles. Der etableres desuden ad hoc grupper, komitéer og netværk, hvor man samles om en konkret enkeltsag i et stykke tid. Herefter opløses gruppen ofte. Også denne form for organisering afsætter sig spor i arkivernes samlinger.

I løbet af 2011 har mange foreninger afleveret materiale til Byarkivet. Det drejer sig blandt andet om Køge Amatør Scene, Ellemarkens Pensionistforening, Køge Kunstforening og De blå pigespejdere. Pigespejderne har indleveret dagbøger for perioden 1956-58 og 1963-68. Vi har fra De Samvirkende Idrætsklubber i Køge modtaget yderligere materiale. Sammenslutningen eksisterede 1952-2002 og hed tidligere Køge Idrætsring.

Køge Seniorkor blev nedlagt i 2011 efter at have sunget i 25 år. Koret sang i Ølby Kirke, og Henrik Bøggild var gennem 16 år korets dirigent. Foreningen har gennem årene ført en protokol, som ved nedlæggelsen af koret blev givet til arkivet.

Da Køge Kunstforening i 2006 flyttede fra Brogade 7, fik Køge Byhistoriske Arkiv overdraget kunstforeningens arkiv. Dengang bestod afleveringen af 9 flyttekasser med materiale fra årene 1981-2003. Dette materiale knytter sig til arkivets i forvejen rige samling fra Køge Kunstforening. Siden er der kommet mere til, og hele arkivet er nu blevet nyregistreret og står klar til afbenyttelse på arkivet. Med et omfang på godt 30 arkivæsker, der rækker over hele perioden fra kunstforeningens start i 1946 og frem til 2009, er der rigelige muligheder for at dykke ned i foreningens udstillinger og udvikling gennem årene. På www.koegearkiv.dk er der en liste over alle de kunstnere, der har udstillet 1981-2003.

Byarkivets samlinger rummer materiale fra mange store og små virksomheder. I årets løb er dette blevet suppleret med indleveringer fra den nedlagte Andelsbanken, der i dag er en del af fusionen bag Nordea. Landskabsarkitekt Andreas Bruun har sat sit smukke præg på mange anlæg og haver i vores område. Arkivet har modtaget en liste over firmaets opgaver i perioden 1966-2011.

I årene 1968-1983 lå på Glæisersvej 21 en børnehave ved navn "Den Lille Børnehave", ledet af Gerda Andersen. I årets løb er arkivets materiale om børnehaven blevet suppleret med en protokol for børnehavens bestyrelse samt forskelligt andet fra børnehaven såsom lejekontrakt, breve og reglement.

Blandt det personalhistoriske materiale skal nævnes papirer fra boet efter historikeren Marianne Johansen, der tidligere boede i Køge. Det drejer sig om personlige papirer og især materiale fra Marianne Johansens far, Wilhelm Antoniewicz's genealogiske samling.

Blandt indkomsterne kan desuden nævnes Ib Jørgensens bog "En Køgedrengs erindringer", der indeholder Julius Larsens erindringer, samt materiale fra Kjøge Mini-By og materiale om karnevalerne i Køge.

Hvert år modtager arkivet et stort antal billeder, herunder digitalt optagne billeder. Der er billeder fra Køge Kirke, fra strandene i 1930'erne, fra Codan Gummi og nogle fine luftfotografier erhvervet fra Det Kongelige Biblioteks samlinger. I løbet af 2011 har vi modtaget en flot gave fra Inge Alstrup og Freddy Avnby, der har skænket en meget stor samling af dias til arkivet. Samlingen indeholder blandt andet billeder af husenes facader i den gamle købstad. Arkivet har selv gennemfotograferet stelerne på "Tråden" på forskellige stadier af processen.

Der er indkommet nye gamle film, herunder en film fra Svæveflyvelejren i Køge 1943. Den var genstand for meget stor interesse, da den blev lagt på arkivernes hjemmeside, hvor alle kunne have fornøjelsen af den.

Byarkivets medarbejdere har i lighed med tidligere år medvirket i SommerLorrys indslag fra Køge. Desuden har arkivet medvirket i programmet "Ånderne vender tilbage" på TV3. I forbindelse med optagelserne var produktionsselskabet på arkivet for at foretage undersøgelser og lave optagelser til programmet.

Arkivet er meget taknemmelig over alle gaver til samlingerne, og vi sender en varm tak til alle givere i årets løb. Det meste af arkivets materiale er umiddelbart tilgængeligt for arkivets gæster. Man kan dog roligt aflevere også mere følsomt materiale til arkivet, da det kan aftales, at materialet skal være lukket i en bestemt årrække. Man kan henvende sig i arkivet og aftale nærmere.

Personale

Som følge af presset på de offentlige ressourcer tales der for tiden meget om at inddrage nye aktører og frivillige medborgere i arbejdet. Det har Køge Arkiverne altid gjort og med stor fornøjelse og succes.

Det er en stor glæde, at arkivet i det daglige kan trække på en stab af frivillige medarbejdere, der tilfører det lokalhistoriske arbejde helt nødvendige ressourcer. Vi ønsker fortsat at bevare kombinationen af lønnede ansatte og ulønnede frivillige medarbejdere. Ikke blot på grund af det store arbejde, der ydes af de frivillige medarbejdere, men i lige så høj grad på grund af den entusiasme og store berøringsflade, arkivet hermed beriges med. Samtidig skal det understreges, at fordelingen mellem ansatte og frivillige naturligvis skal være rimelig i forhold til arbejdsopgavernes art og omfang.

Arkiverne har et fantastisk personale, der med et godt humør når rigtig meget. Der er et stort pres på personaleressourcerne, og mange opgaver må vente. Der er eksempelvis et stort efterslæb, hvad angår arkivering af indleveret materiale. For at løse dette problem har Køge Fonden ansøgt om flere ressourcer til denne opgave, men desværre hidtil forgæves.

Byarkivets ansatte personale består af kontorassistent registreret revisor Glen Sarka, kontorassistent og lærer Kirsten Søndergaard Nielsen, arkivar mag. art. Lars Kjær og arkivleder cand. mag. Birte Broch, der tillige er leder af arkiverne i Skovbo, Herfølge og Højelse. Desuden er arkivar og bibliotekar Lone Rasmussen ansat med dagligt ansvar for Skovbo Lokalhistoriske Arkiv. Det ansatte personale varetager opgaver og yder faglig støtte ved alle fire arkiver.

De frivillige medarbejdere er Raymond Brix, Ole Struer, Susan Hansen, Vibeke Laursen, Helene Binzer, Ole Søndergaard, Anita Ambjørn, Vagn Gulbrandsen, Jørgen R. Poulsen, Esther Hald, Jytte M. Hansen og Jytte Sørensen.

Mange tak til alle medarbejdere for et frugtbart og godt samarbejde i årets løb.

Støtte

Den økonomiske basis for arkivets virksomhed skyldes først og fremmest *tilskud fra Køge Kommune*. Vi takker varmt for hjælpen og for den imødekommenhed, som kommunen viser over for vort arbejde. Vi ser frem til et fortsat godt samarbejde.

Køge Fonden har igen i 2011 ydet et værdifuldt bidrag til arkivernes drift, herunder til øget sekretærhjælp, servicejob samt IT-udgifter. Undertegnede vil gerne på personalets vegne rette en hjertelig tak til *Køge Fondens* bestyrelse for dens positive indstilling til arbejdet i arkivet.

Vi har fortsat det gode og positive samarbejde med *Alm. Brand* vedrørende lokalerne. Desuden takker vi *Dagbladet* for atter at have ydet økonomisk støtte til arkivets arbejde. Fra *Køge Byarkivs Venner* og *Carlsen-Langes Legatstiftelse* har vi fået støtte til at få digitaliseret en del af arkivets gamle båndoptagelser. *Vallø Stift* har bekostet udgivelsen af bogen om strandhytterne og Vallø Strandskov. Vi er meget taknemmelige over denne hjælp.

Køge Byarkivs Venner og de to øvrige lokalhistoriske foreninger i *Køge Kommune* yder hvert år en værdifuld opbakning til de fire arkivers arbejde. Tilsammen er der godt 600 medlemmer af foreningerne, hvilket vidner om arkivernes solide forankring og den store historiske interesse i vores område.

Køge Byhistoriske Arkiv har i det forløbne år mødt stor velvilje på *Gammelkjøgegaard*, hvilket vi siger tak for. Arkiverne har ligeledes et godt samarbejde med *Dagbladet*, *Køge Medie Center*, *Køge Onsdag*, *Radio Køge*, *Fælles- og Kulturforvaltningen*, *KøgeBibliotekerne*, *Køge Museum*, *Turistkontoret* og *de øvrige kulturinstitutioner i kommunen*. Vi møder altid hjælpsomhed og venlighed, hvilket er af stor betydning for en lille institution som vores.

Birte Broch
Juni, 2012

Skovbo Lokalhistoriske Arkiv

Rådhuset i Borup

Der har været afholdt flere møder i Brugergruppen, hvor Lone Rasmussen har deltaget, enten alene eller sammen med Birte Broch eller Erik Augustinussen. Den først udmeldte indflytningsdato, 1.4. 2012, er blevet rykket nogle gange, men det ligger nu fast, at arkivets nye lokaler vil være klar til indflytning 1. oktober 2012.

Først i starten af 2012 blev projektet omkring arkivets indretning og flytning genoptaget. Dette arbejde skal forløbe sideløbende med den igangværende ombygning af det gamle rådhus, og vi kan se frem til at kunne flytte ind næsten samtidig med resten af huset.

Vi glæder os meget til at tage de nye lokaler i brug. Det bliver gode forhold for opbevaring og benyttelse af den lokale kulturarv med mulighed for fremtidig tilgang af materiale. Kommunen har valgt at give en bevilling, der vil blive dækket igen gennem en del af de midler, som salget af huset i Nr. Dalby vil indbringe. Vi er meget taknemmelige for, at man har valgt denne løsning, da vi så kan flytte og komme på plads ad én gang.

Huset i Nørre Dalby

Sidst på året blev huset vurderet af 2 ejendomsmæglere med salget for øje. Huset er endnu ikke sat til salg, men bliver det formodentlig inden for nær fremtid, når der nu foreligger en dato for arkivets flytning til rådhuset.

Flytningen til Borup Rådhus markerer samtidig slutningen af en epoke af husets historie som Lokalhistorisk Arkiv i 40 år på adressen i Nørre Dalby.

Aktiviteter

Lone Rasmussen afholdt i starten af marts måned et fotoforedrag i Ejby Præstegård. Der var udvalgt ca. 100 billeder fra det gamle Ejby. Arrangementet forløb som en udveksling af facts og historier imellem Lone og publikum med billederne, der blev vist på storskærm, som udgangspunkt.

Arkivet deltog i projektet Kulturdetektiverne. I vores område var tilmeldt to 5.-klasser fra Skovboskolen. Desværre fik arkivet meget sent at vide, hvad de to klasser skulle arbejde med, så der var travlhed med at scanne og kopiere billeder og dokumenter, inden de to klasser kom på besøg i starten af maj måned. Der deltog henholdsvis 15 og 21 elever.

Arkivernes Dag d.12.11.2011 blev en rigtig vellykket dag. Det var ikke noget tema for dagen, men vi opfordrede i vores PR til, at man kunne komme og aflevere arkivalier, få hjælp til slægtsforskning eller lokalhistorie eller selv fortælle om et emne indenfor lokal- eller slægtshistorien i det gamle Skovbo. Vi havde også fundet kassen med uidentificerede billeder frem, og vi var heldige at få identificeret 1 billede.

Til dagen havde vi pyntet op med en del gamle udstillinger. Omkring 20 personer fandt vej til arkivet i løbet af de 4 timer, arrangementet varede.

I november måned var Erik Augustinussen og Lone Rasmussen konsulenter for Nørre Dalby kirkegård, hvor der pga. pladsmangel er sløjft en del grave. Man havde taget de gravsten fra, der skulle bevares pga. alder, ornamentik osv. Resten skulle vi vurdere, hvorvidt de var bevaringsværdige pga. de personer, stenene var rejst over. Vi orienterede os i arkivets materiale, ligesom vi fik hjælp fra Tommy Andersen, der med sit store kendskab til Nørre Dalby kunne bidrage til, at vi kunne træffe de rigtige beslutninger.

Medarbejdere

Vi er i alt 5 medarbejdere på arkivet. Udover Lone Rasmussen, der er ansat og Tonik Kjeldsen, der er ansat i løntilskudsjob, er der tilknyttet 3 frivillige medarbejdere til arkivet.

Terri Nielsen og Jørgen Flyng arbejder med journalisering og Terri desuden med registrering i Arkibas. Derudover arbejder Terri med diverse projekter, bl.a. indscanning af fotos, oprettelse af nyttige databaser samt forberedelse til den kommende flytning. Terri er også forbindelsesled til Svenstrup Gods.

Erik Augustinussen og Lone arbejder med forskellige projekter, bl.a. indsamling af materiale omkring landsbyen Gammerød, Borup-Kimmerslev sognes skolehistorie, ligesom Erik har arbejdet med at skaffe materiale til Borup-Kimmerslev Menighedsråds historie.

Erik har udarbejdet et festskrift i anledning af renoveringen af Borup kirke.

Erik og Lone har været på Landsarkivet og Rigsarkivet i flere omgange for at affotografere arkivalier til ovennævnte projekter.

Tonik er ansat i løntilskudsjob. Han har fået forlænget sin ansættelse til 31.10. 2012. I den tid, Tonik har arbejdet på arkivet, har han skrevet to artikler: "Gustavs sidste rejse", om erindringssteder med tilknytning til Svenstrup Gods samt historien om "Hjulmandens Hus", som er Toniks eget hus i Hegnede. I øjeblikket arbejder Tonik på et skrift om Hegnede omkring udskiftningen. Ud fra de facts, han har indsamlet med henblik på dette, skriver han desuden en artikel til dette nummer af Køge Studier: "Fallit på udflyttergården i Hegnede". En del af materialet bygger på arkivalier lånt og kopieret fra Svenstrup Gods. Vi arbejder på at få lagt manuskripterne på arkivets hjemmeside.

Indleveringer

Vi arbejder fortsat på at indkomstjournalisere ældre afleveringer, der ikke er nået videre i systemet, således at de gøres søgbare i Arkibas.

Desuden har vi i år fået nye, interessante afleveringer, bl.a. arkivalier vedrørende præsteembedet i Ejby, Borup Kirke, Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling Borup-Kimmerslev samt arkivalier vedrørende Venstre i Skovbo.

*Lone Rasmussen
Juni, 2012*

Lokalhistorisk Arkiv for Herfølge-Sædder Sogne

Lokalhistorisk Arkiv har adresse sammen med Herfølge Fællesbibliotek på Billesborgvej 1B i Herfølge. Arkivet har åbent for publikum hver tirsdag og fredag kl. 9-12 samt efter aftale. Det kan kun lade sig gøre, fordi arkivets frivillige medarbejdere har påtaget sig denne opgave med stort engagement og pligtfølelse. Samarbejdet mellem arkiv og bibliotek har resulteret i flere fælles tilbud til borgerne.

Lokalhistorisk Arkiv deltog som tidligere år i Herfølgedagen, der blev afholdt den 24. september 2011 ved Herfølge Fællesbibliotek, hvor arkivet var repræsenteret med mange medarbejdere. Der var medarbejdere til rådighed inde i huset, klar til at besvare spørgsmål fra de mange besøgende. Andre medarbejdere var posteret ude på pladsen foran biblioteket sammen med en lang række andre af dagens deltagere. Herude kunne interesserede borgere cirkulere mellem bordene samtidig med, at de kunne lytte til den levende musik. Dagen blev i øvrigt indledt med en festlig lille koncert på jagthorn ved Køge-Herfølge Jagtforening.

Arkivet havde udarbejdet helt nye plakater med billeder fra samlingerne. I den anledning havde arkivet arrangeret en konkurrence, som bestod i, at man skulle besvare ti spørgsmål ved at studere plakaterne nærmere. Præmien var en bog fra "Hit med Historien". Det var en rigtig hyggelig og vellykket dag med mange besøgende.

Der var atter åbent hus i arkivet på Arkivernes Dag den 12. november 2011. Denne dag havde arkivet allieret sig med Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland, der stod for vejledning af gæsterne inden for emnet slægtsforskning på nettet. Det er et meget positivt samarbejde, som vi siden har fulgt op og udvidet med andre arrangementer. Også Arkivernes Dag var meget velbesøgt.

Udover at holde åbent i arkivets lokaler besvarer medarbejderne hvert år et stort antal forespørgsler via e-mail eller telefon. De fire arkiver i Køge Kommune har fælles hjemmeside www.koegearkiv.dk, hvor arkivet i Herfølge har sin egen underside.

Medarbejderne er godt i gang med registrering af arkivets materiale ved hjælp af registreringsprogrammet Arkibas 4. Flere medarbejdere har været på kursus, og der finder løbende oplæring sted. Det må forventes, at der skal anvendes mange ressourcer på denne opgave. Ligeledes vil der gå lang tid, flere år, før de gamle registreringer er blevet overført til det nye system, med mindre der tilføres ekstra personaleressourcer.

Uglen

I september 2011 åbnede det nye fælles tilbud til borgere og skoleelever i Herfølge. Byrådet har vedtaget, at der skal arbejdes hen imod en tæt integration af skole- og folkebiblioteker. Første fase er et pilotprojekt med fællesbibliotek i Herfølge og dermed tæt integration mellem folke- og skolebibliotek samt samarbejde med lokalhistorisk arkiv. Forud for åbningen var gået et intenst planlægningsarbejde.

Fællesbiblioteket fik navnet "Uglen" efter en åben konkurrence om navnet. Projektet bliver løbende evalueret af en følgegruppe, hvor arkivleder Birte Broch repræsenterer arkivet. Da arkivet befinder sig i samme bygning som fællesbiblioteket, er der naturligvis en del berøringsflader, selv om arkivet ikke direkte er en del af forsøgsprojektet. Der har indtil videre været et par fælles arrangementer, og arkivet vil gerne bidrage med materiale til undervisningen inden for de knappe ressourcer, der er til rådighed.

Indsamling

En af årets meget interessante indleveringer indeholder materiale om Hotel Påskebjerg, der blev opført ca. 1909 af Jens Chr. Larsen som et afholdshotel. Det blev videreført af sønnen Sigfred Larsen. Hoteldriften ophørte i 1979, men blev genoptaget i 1968 af et konsortium bestående af 12

personer, hvorfor de af folkeviddet blev døbt ”de tolv apostle”. I årets løb har vi fået indleveret en gæstebog 1953-67, en fremmedbog 1964-67, en noteringskalender 1954-67, dagbogsnotater, ejendomsPapirer, avisartikler m.m. Arkivet har i forvejen materiale om Hotel Påskebjerg og ejerne. Det er med til at tegne billedet af sognets liv med foreningsarrangementer og festdage.

Arkivet rummer et stort personalhistorisk materiale. Fra årets høst kan nævnes personlige papirer vedrørende ostemester Walther Zingg, der indvandrede fra Schweiz omkring 1936. Han arbejdede blandt andet på Bøgely Mejeri og Vallø Mejeri i Vedskølle. Der kan også nævnes arkivalier vedrørende hjulmager og tømremester Frederik Jensen i Alkestrup.

Arkivet har tillige modtaget materiale vedrørende Herfølge og Omegns dramatiske forening stiftet 1892. Det er protokol, regnskabsbog, love m.m. Blandt indkomsterne skal desuden nævnes materiale fra automobilforhandler Urban Nielsens virksomhed, en række albummer vedrørende lærerinde Dagmar Tved, Åshøj Skole, billeder fra Herfølge Frøhandel, af ældreholdet i Herfølge Gymnastikforening, af Anders Andersen på Bakkegården samt en række luftfotografier fra arkivets område. Erindringer fra Jens Valdemar Christensen, Herfølge Sygeplejehjem, og fra Julius Larsen, Svansbjerg. Endelig modtager arkivet fortsat materiale fra Povl Falk-Jensen, tidligere Gunderup. I lighed med tidligere er der kommet mange fotografier og postkort samt enkelte CD'er og DVD'er. Der er i alt indkommet 48 afleveringer i 2011.

Personale

Arkivet drives ved hjælp af frivillig og ulønnet arbejdskraft, men med konsulentbistand fra arkivleder Birte Broch. Efter fusionen i 2007 varetages ledelse, administration og bogholderi/regnskab centralt for alle fire arkiver i kommunen. Det har gennem årene været muligt at rekruttere gode og stabile frivillige medarbejdere i Herfølge-Sædder til at stå for arkivering, publikumsbetjening og øvrige opgaver i åbningstiden. Dette fortæller noget om arkivets forankring i lokalsamfundet og den betydning, som den lokale identitet tillægges.

I 2011 har de frivillige medarbejdere været Else Rasmussen, Henrik Christoffersen, Sonja Zingg Hansen, Leif Nolsø Hansen, Bo Michael Hansen og Jette Melgaard. Det er et meget kompetent hold, der har stærk tilknytning til lokalområdet og et omfattende netværk. Tak til alle for en stor indsats og en god, hyggelig og publikumsvenlig stemning i arkivet. Desuden har Martin Vallø Andersen varetaget opgaven med at tage fotografier i området.

I lighed med de øvrige medarbejdere ved Køge Arkiverne deltager medarbejderne fra Herfølge i det fælles Medarbejderforum for Køge Arkiverne, der afholder møde to gange om året. Tak til alle medarbejdere for et godt samarbejde også i 2011.

Støtte og samarbejde

Grundlaget for arkivets drift er først og fremmest tilskud fra *Køge Kommune*, som vi takker for et fortsat fint samarbejde. Vi takker også for de gode opbevaringsforhold, som arkivet har fået i lokalerne på Billesborgvej.

Vi har som altid haft et godt samarbejde med *Lokalhistorisk Forening for Herfølge-Sædder Sogne*, der har til formål at støtte arkivets arbejde og udbrede kendskabet til områdets historie. Også den *lokale presse*, *Herfølge Fællesbibliotek* og *Herfølge Skole* takkes for godt samarbejde.

Vi håber, at borgerne vil tage godt imod det nye samlede tilbud fra arkiv og biblioteker, og at rigtig mange vil finde vej til arkivet. Alle med spørgsmål til lokalhistorien skal være hjerteligt velkomne i arkivet. Til slut vil vi opfordre alle i arkivets område til at hjælpe med at bevare historisk materiale. Endelig tak til de mange, der i 2011 har betænkt arkivet med indleveringer.

Birte Broch
Juli, 2012

Højelse Sognearkiv

I 2011 kom vi godt i gang med at bruge det nyanskaffede arkiveringsprogram Arkibas 4. På grund af forskellige omstændigheder blev opstarten udskudt til 2. kvartal. I den flere måneder lange overgangsperiode kunne vi ikke registrere de indkomne arkivalier, så der foregår nu et større arbejde med registrering af de seneste indleveringer, samtidig med at der skal foretages tilretninger og indtastninger af henvisninger, idet vi har valgt ikke automatisk at overføre disse fra det gamle til det nye program.

For arkivets medarbejdere har det krævet en stor indsats at lære at bruge Arkibas 4 programmet, men vi har fået stor hjælp fra Glen Sarka og Lars Kjær fra Køge Byhistoriske Arkiv med oplæring og teknisk support. Der er nu udbredt tilfredshed hos alle med at arbejde med det nye mere brugervenlige program, som efterhånden vil blive til gavn for besøgende, som vil søge oplysninger i vort omfattende lokalhistoriske materiale.

En anden stor opgave i 2011 har været det videre arbejde med den lokalhistoriske bog om Store Salby og Lille Salby, som Birgit Rosenberg har været i gang med i et par år. Birgit har i årets løb haft mange kontakter til nuværende og tidligere beboere i de to landsbyområder og har derigennem fået mange oplysninger, billeder og personlige beretninger til brug i den nye bog. Bogen om Store Salby og Lille Salby forventes at være klar til udgivelse i løbet af foråret 2012. Den kommer til at indgå i den serie af lokalhistoriske bøger om de 7 matrikelområder, som Højelse Sognearkiv omfatter. I 2002 udkom således bogen om Lille Skensved, i 2006 bogen om gårde i Ølby og i 2008 bogen om landsbyerne Højelse, Assendrup og Vilkestrup.

Højelse Sognearkiv holdt åbent hus på Arkivernes Dag den 12. november. På dagen blev der vist billedserier fra Store Salby og Lille Salby, film fra 1990'erne med skoleelever fra Højelse Skole, film fra Skensved byfester og fra genindvielsen af Ølseagle Mølle, ligesom der var mulighed for at se arkivets mange fotoplancher fra lokalområderne. Vi modtog nogle fine indleveringer og såvel gæsterne som arkivets medarbejdere havde en udbytterig dag, hvor der blev udvekslet mange oplysninger af lokalhistorisk interesse.

Af andre udadvendte aktiviteter skal nævnes, at Birgit Rosenberg på et møde afholdt af Højelse Landsbylaug fortalte om de lokale landsbyers historie og viste en fotoserie fra områderne. Endvidere var arkivet repræsenteret på Højelse Menighedsråds advents- og julemarked i Margrethegården, hvor der blev solgt bøger og orienteret om arkivets arbejde.

Indleveringer

Højelse Sognearkiv har i 2011 modtaget mange indleveringer af lokalhistorisk materiale, enten som gaver eller, for en del billeders vedkommende, til låns til scanning eller affotografering: Således har vi modtaget en stor indlevering omfattende kaldsbrev, bøger, fotos, skudsmålsbøger, avisudklip mm., som har tilhørt tidligere førstelærer på Højelse gl. Skole 1893-1933, L. P. Jensen.

Derudover har vi modtaget følgende indleveringer: 14 fotos og 3 postkort. 17 familie billeder til låns til scanning. Som gave fra den nu nedlagte forening LARA, Lokalarkiver i Roskilde Amt, 4 luftfotos: Købmandsforretningen i Store Salby, Klarkærgård og 2 af Bjørnholm. 1 foto af sadelmager Charles Christiansen på hans 85 års fødselsdag. 3 postkort og 1 brev. 1 Skiftebrev. 1 brugsforeningsbog, 2 pas, 13 anbefalinger/eksamensbeviser, personlige papirer, 4 fotos og 3 avisudklip. 2 fotos. Slægtshistorie for Hans og Marie Pedersen, Havdrupvej mm. Slægtshistorie for Jenny Olsen, Hovedgaden, Lille Skensved m.fl. 2 fotoalbummer, 1 foto, 7 fotokopier af personlige papirer og 4 anetavler. Uddrag af Thorbjørn Petersen slægtshistorie. 3 bøger: "Østsjælland i Oldtiden", "Fra Hedeboegnen" og "Højelsebogen" – håndskrevet bog fra 1914 – 15. 1 hæfte: "Højelse – sagn og gamle fortællinger". 4 bøger: "Middelalderguide- Roskilde Amt- Ni ture", "Tøxens Skole i 125 år", "Køge i 700 år - Køge kommunale skolevæsen", "Om byggeri i Køge fra

1288 – 1990” og ”Fra borgerskole til Brochmands skole 175 år”. Kort over Skjensved år 1895-1909-1929. 20 fotos med vedlagt navneliste vedr. Bertha og Walter Zinng, som arbejdede på Bøgely Mejeri i 1930erne. 2 fotos fra vinteren 1942. Elevlister vedr. Højelse Skole. 1 sangprotokol for Salby Skole. 1 protokol for Arbejdernes Fællesorganisations Seniorudvalg, 8 fotos, pas, skifteretsattest, fagforeningsbog mm. Bogen ”Kirke i Købstad, Ny historie om gammelt hus, Køge Sct. Nicolai Kirke”. Kopier af ansættelsespapirer. 1 luftfoto og 1 fotoserie af Vibetjørnegård. 1 foto af Lundehuset, Lille Salby mm. 1 fotoalbum med fotos fra Assendrupvej 16 og 1 luftfoto til låns til scanning. Fotoserie fra 80 års fødselsdagsfest. 5 fotos fra advents- og julemarked i Margrethegården 2011. Kronikforslag til Weekendavisen. 4 fotos fra nedrivningen af det tidligere Skensvedhjemmets bygninger.

Støtte

Der er som tidligere år grund til at rette en stor tak til de mange, som har bidraget med lokalhistorisk materiale til arkivet i årets løb og til de institutioner, fonde og erhvervsdrivende, som har støttet arkivet på forskellig måde med økonomiske støtte til bogudgivelse, bogsalg, plakatophængning m.m. Ligeledes en stor tak til Køge Kommune for økonomisk tilskud til arkivets drift og til arkivleder Birte Broch, arkivar Lars Kjær og regnskabsmedarbejder Glen Sarka fra Køge Byhistoriske Arkiv for hjælp, råd og vejledning i årets løb. Endvidere en stor tak til arkivets stab af frivillige medarbejdere for deres store engagement i at løse opgaverne på allerbedste måde og en stor tak til de 2 repræsentanter for Højelse Sognearkiv i Køge Fondens bestyrelse, Børge Møller og Bente Grubbe Hansen, fra medarbejderne i Højelse.

*Ingo Larsen
Marts, 2012*

Aktuelle tilbud i Historieskolen Clio

Kanonen i telefonen

Brug din mobil som digital kikkert og tag på opdagelse i Historiekanonen. Brug smartphone og få information direkte på skærmen, mens du er på stedet. www.kanonenitelefonen.dk

Følg Tråden på Søndre Havn

Lær mere om Søndre Havns historie, mens du er på stedet og få supplerende viden på mobilen.

Find vej i Køge og få historien bag navnet

Orienteringsløb, motion og læring i samme tilbud. Find vej i Køge By er et kombineret fotoorienteringsløb, hvor der kan anvendes GPS og mobiltelefon undervejs.

Kulturjagt Køge Bugt

Digitalt undervisningstilbud på tværs af 4 fire kommuner. Website målrettet mellemtrinnet i folkeskolen. www.kulturjagtkoegebugt.dk

”Fortællinger fra Søndre Havn”

Se videofortællinger med fortællinger fra Søndre Havn. Scan QR-koder på Søndre Havn og få adgang til filmene på din mobiltelefon mens du er på stedet.

Få Køges gader og stræder på SMS

Få historien bag vejnavnene, mens du er på tur i byen.

GPS Jagt i Køge By

Gå på opdagelse i byens detaljerigdom bevæbnet med GPS.

GPS Jagt på Åsen i Køge

Tag teknologien med i skoven og find historiske spor i naturen.

Den store Monumenttur i Køge

Tag på opdagelse blandt et udvalg af Køges monumenter og skulpturer.

Den store Monumenttur i Skovbo

Tag på opdagelse i monumenter og skulpturer i Skovboområdet.

SMS-Jagt i Køge: Renæssanceturen

Interaktiv SMS-jagt. Send dine svar på spørgsmål fra renæssancens Køge og bliv ledt videre på turen.

SMS-Jagt Ellemarken

Gå på opdagelse i beboelseskvarterets historie.

Film og billeder

Køge Arkiverne har en stor foto- og filmsamling, hvor mange er tilgængelige på vores websites. 4500 fotografier og over 30 film ligger klar til brug i undervisningen.

Hit med Historien

Bogserie om Køges Historie. Se www.hitmedhistorien.dk - Sammen med andre institutioner i Køge

På hjemmesiden www.historieskolen.dk findes desuden en stor mængde undervisningsressourcer, så som

Gamle lege

Beskrivelser og vejledninger

Skattejagter

Historiske Skattejagter i Køge er tilgængelige og klar til brug

Skolematerialer

Clio har udformet materialesamlinger og undervisningsmateriale i samarbejde med udvalgte skoler bl.a. i Herfølge, Hastrupskolen samt Kirstinedalsskolen i Køge.

Køge Arkivernes hjemmeside

www.koegearkiv.dk

*Lars Kjær
Juni, 2012*